

MUZIEK

ZANGER EN KLUIZENAAR
JONAS WINTERLAND

“ HET IS GEEN
OM MET EEN
SAMEN CADEAU
MUZIKANT
TE ZIJN ”

TEKST: KOEN DE NEF
FOTOGRAFIE: KOEN VAN BUGGENHOUT

De rust zelve, die Jonas Winterland. En zijn fluweelzachte stem doet hetzelfde vermoeden. Niemand die gelooft dat het in zijn hoofd een tijdje gestormd heeft. De stille songwriter ging zwaar in het rood en laat ons binnen in zijn fenomenale, maar fragiele fantasiewereld.

MUZIEK

Is we nu allemaal gewoon eens minnaar van onze vrouw zijn, vader van ons kind en samen onbereikbaar zijn? Neem het aan van een kenner, want de 34-jarige Jonas Winterland weet maar al te goed dat de ziekte van deze tijd altijd op de loer ligt. In het vredige Sint-Amands legt de uitgeweken West-Vlaming zijn getormenteerde ziel bloot over een van de meest onverklaarbare periodes in zijn leven. "Op een slapeloze nacht ben ik in mijn auto gestapt en beginnen te rijden naar nergens. Voor hetzelfde geld was ik tegen een boom gesukkeld", vertelt de ietwat bescheiden papa van twee. Nu in vertelstijl, maar in zijn muziek klinkt het als pure poëzie. Als zelfs grootmeester Raymond van het Groenewoud hem bedankt voor zijn mooie bijdrage aan het Nederlandstalige repertoire, dan weet u gelijk over welk kaliber we het hebben. En dat komt allemaal uit het hoofd van een piekerend, gesloten jongetje...

Luister naar je teksten en je voelt meteen dat er een piekeraar in je schuilt. Hebben we dat juist aan gevoeld? **JONAS WINTERLAND:** "Absoluut. Ik ben fulltime piekeraar. Dat heb ik al van kindsbeen af. Vroeger was dat een verlamme zelfwifel, nu vind ik dat een positieve eigenschap, omdat ik daardoor iets trager handel dan anderen. Ik laat het leven op een rustig ritme voorbijrollen en voel me daar beter bij dan wanneer ik voortdurend zou stressen. Natuurlijk kan dat ook in je nadeel werken. Het is voor mij soms heel moeilijk om een punt te zetten achter een idee dat ik uitgewerkt heb. Dan moet ik mezelf echt forceren om een liedje te houden zoals het is. Dat is de perfectionist in mij. In mijn hoofd kan het altijd beter. Dat werkt soms verlammend, maar ik heb geen andere manier om liedjes te schrijven. Gelukkig zijn er ook momenten waarop ik mijn werk wel naar waarde kan schatten. Het is leefbaar."

Eén ticket

Gaat dat piekeren ver? Alsof je plots in een andere wereld zit of zo...?

WINTERLAND: "Dat gebeurt, ja. Mijn vrouw kan ervan meespreken. (*lacht*) Als ik als kind een boek aan het lezen was, dacht mijn moeder soms dat er iets mis was met mijn oren. Wanneer ze iets vroeg, reageerde ik vaak niet. Dat komt doordat ik dan volledig in de fantasie van dat verhaal zit. Ook nu ben ik nog vaak in gedachten verzonken. Soms vraagt mijn vrouw me tot drie keer toe iets en registreer ik wel dat ze iets zegt, maar antwoord ik compleet naast de kwestie. Dan word ik met aandrang verzocht om alsnog te doen wat ze vraagt. Dat gaat niet alleen over romantisch wegdromen, hoor. Neem nu bijvoorbeeld Bram Vermeulen. Die geloofde enorm in reïncarnatie en op zijn afscheidsprentje stond: "Waarom zou je genoeg nemen met maar één leven?" Dat vind ik een fijne gedachte. Dat je in je songs en je gedachten parallelle pistes kunt bewandelen."

Wil dat zeggen dat je gelooft in een leven na de dood?

WINTERLAND: "Nee, maar de gedachte is wel fijn."

Om eerlijk te zijn, vrees ik dat de kosmos leeg en koud is en dat die zich weinig aantrekt van de mens. We maken ons allemaal zorgen over de aarde en of die het wel gaat overleven. Ik ben er zeker van dat de aarde het overleeft, maar wij als soort niet. Ik ben onlangs voor de tweede keer vader geworden. Mijn oudste zontje is een jaar. Ik heb mij al afgevraagd: "Wat als hij mij die vraag zou stellen, of er leven is na de dood?" Dan zou ik allicht toch liever liegen en zeggen dat er misschien toch iets is. Het is moeilijk om tegen iemand te zeggen dat je maar één ticket hebt en dat daarna je beurt voorbij is. Nu, ik vind dat net een meerwaarde. Dan moeten we er het maximum uit halen."

Hij wordt ik

Je teksten zijn vaak geschreven in de ik-vorm. Daardoor heb je het gevoel dat je Jonas Winterland leert kennen. Zijn je verhalen autobiografisch?

WINTERLAND: "Elke song is altijd een mix van fictie en non-fictie, maar ik gebruik wel mijn eigen leven als voornaamste inspiratiebron. Als iemand zijn autobiografie schrijft, gaat hij bepaalde zaken altijd verfrazen of weglaten en wordt het voor een deel fictie. Maar andersom is ook waar. Als ik denk dat ik iets aan het schrijven ben dat volledig uit mijn fantasie gegrepen is, kom ik achteraf altijd tot de vaststelling dat ik het ergens toch uit mijn leven heb gehaald. Je kan er ook verhalen bij halen van mensen die je kent. Dan verander je die 'hij' in 'ik' en verraad je niet over wie het gaat."

Als je in *Weet Je nog, Parijs met een vrouw in Parijs* vertoeft, is dat dus jouw vrouw?

WINTERLAND: "Nee. (*lacht*) Dat gaat over mijn eerste lief, waarmee ik naar Parijs ging met bijbedoelingen, om een aantal dingen te bespoedigen. Het kan zijn dat ze zich erin herkent, maar ik zie haar niet vaak, dus ik zal het misschien nooit weten. Ik zal nooit een goed liedje laten liggen omdat ik denk dat de mensen over wie het gaat, zich eraan kunnen storen. *Naar het Licht* van mijn eerste plaat gaat

“ Als mijn zontje zou vragen of er leven is na de dood, zou ik toch liever liegen ”

MUZIEK

hebben nog steeds het gevoel dat ze mij niet doorgronden. Ik laat slechts een aantal mensen binnen mijn muren. Mijn vrouw is er daar een van. Zij weet alles van mij. Dat nummer gaat over het feit dat ik vanbinnen nog altijd dat stille, gesloten jongetje ben, maar dat sommige mensen dat niet geloven omdat ik op een podium sta. Op een podium kan ik mensen entertainen, maar van zodra ik eraf stap, verdwijnt dat. Als mensen dan om een handtekening komen vragen, verwachten ze dat ik een flapuit ben. Niet dus. En doordat ik een beetje teruggetrokken reageer, vatten sommigen dat verkeerdelijk op als een vorm van arrogantie. Maar goed, *Aan de Binnenkant* is bij uitstek mijn favoriete nummer, net omdat het zo persoonlijk is.”

De Krekels in Mijn Oor uit je vorige album Zwaartekracht en Andere Verzinsels gaat niet over een zonnige vakantie in Zuid-Frankrijk – zoals je pianist dacht. Wél over je tinnitus. Is die aangeboren?
WINTERLAND: “Nee, die heb ik door stom toeval opgelopen. In mijn jonge jaren heb ik een aantal oorontstekingen gehad en die tinnitus is daar waarschijnlijk een gevolg van. Ik heb ook gehoord dat het vaak voorkomt bij mensen die langs de buitenkant rustig en kalm lijken, maar vanbinnen heel gestresseerd zijn. Bij mij is het alsof er een televisie aanstaat die voortdurend aan het ruisen is. Als ik ’s morgens opsta, is dat het eerste wat ik hoor. Ik heb hem intussen wel onder controle. Dat heeft een tijdje geduurd, maar toen ik van de zoveelste oorarts hoorde dat hij nooit meer zou weggaan, heb ik hem geaccepteerd. Bij momenten van grote spanning durft hij

van die slapeloze nachten ben ik in mijn auto gestapt en beginnen te rijden tot ’s morgens vroeg. Dat was heel dom van mij, want als je oververmoeid bent, ga je niet een hele nacht doorrijden. Voor hetzelfde geld was ik ergens tegen een boom gesukkeld. Ik kwam uit in het noorden van Frankrijk, in Cap Blanc-Nez. Ik ben daar ooit met mijn vrouw op vakantie geweest, dus waarschijnlijk was dat op dat moment voor mij een reminder aan eenvoudigere tijden. Ik heb meteen mijn vrouw opgebeld en uitgelegd dat ik er een tijdje tussenuit moest. Zij zat thuis met ons kindje van een jaar oud, dus stelde ze voor om twee dagen uit te blazen en dan terug te keren. Dat heb ik gedaan. Na die twee dagen besepte ik dat ik eigenlijk samen met mijn vrouw en kind even onbereikbaar wilde zijn. Dus hebben we nadien een maand vakantie genomen.”

Even volledig weg van de wereld met je gezin. Iets wat misschien meer mensen moeten doen?

WINTERLAND: “Een maand lang was ik daar alleen met mijn vrouw en kind. Voor de rest was er niemand. Ik heb mijn telefoon een maand lang uitgezet. Die druk om altijd bereikbaar te zijn, daar kan ik moeilijk mee om. En ja, achteraf hoorde ik gelijkaardige verhalen van verscheidene mensen waarmee ik samenwerk. Twintigers en dertigers die in principe in de fleur van hun leven zouden moeten zitten, maar ook ooit tekenen van een burn-out hebben gehad. Dat is een belangrijke levensles die ik aan mijn kinderen wil meegeven. Iedereen is slechts aan het aanmodderen en doet maar iets in de hoop dat het af en toe goed uitdraait, terwijl onze maatschappij erop gericht is om jonge mensen strate-

over de fysieke liefde. Daarin probeer ik – zoals Leonard Cohen het doet – op een elegante manier over seks te schrijven. Ik heb dat nummer moeten zingen terwijl mijn schoonouders in de zaal zaten. Ja, dat kan soms vervelend zijn.” (*lacht*)

Mislukte schrijver

Je noemt Leonard Cohen. Ook Bob Dylan is één van je helden. Allebei schreven en schrijven ze uit hun eigen leefwereld. Ben je door hen geïnspireerd?

WINTERLAND: “Door mensen zoals hen ben ik tot het besef gekomen dat als ik een gelijkaardige diepgang wil bereiken, ik in mijn moedertaal moet schrijven. Ik ben – misschien ook een beetje zoals Leonard Cohen – een mislukte schrijver. Of beter gezegd: mijn oorspronkelijke ambitie was om schrijver of dichter te worden. Ik was een typische literatuurstudent die romantische gedichten schreef over onbereikbare liefdes. Ik heb geprobeerd om romans te schrijven, maar het lukte mij niet om iets van meer dan vijf pagina’s te verzinnen. Tegelijkertijd ben ik ook een grote muziekliefhebber. Op een bepaald moment heb ik één plus één gedaan. Doordat een liedje een begrenzing heeft – rond de drie minuten – lukte het mij plots wel om verhalen te vertellen. En omdat ik songs had die ik door niemand anders wilde laten zingen, dacht ik dat ik het zelf maar moest doen. En net als Leonard Cohen gebruik ik vaak wat ingewikkeldere metaforen, net omdat ik mijn publiek heel

serieus neem en het niet onderschat. Ik wil natuurlijk wel begrepen worden, maar ik wil vooral dat mensen het gevoel dat ik in een song steek, meekrijgen. Ze hoeven mijn verhaal erachter niet te kennen om het nummer goed te vinden.”

Raakt het jou dan extra diep wanneer een Leonard Cohen sterft?

WINTERLAND: “Het klinkt dramatisch, maar het lijkt wel alsof er een ledemaat geamputeerd is. Voor mij is hij de allergrootste, zeker als het over teksten gaat. Hij heeft de lat heel hoog gelegd voor songwriters. Ik denk dat ik als fan zijn muziek ga missen, omdat er geen nieuwe platen meer komen.”

Openbloeien op het podium

In *Aan de Binnenkant* zing je dat je als jong ventje de stilste van de klas was. Dat je steeds voor iets of iemand bang was. Was dat zo?

WINTERLAND: “Ja, ik was het stille jongetje. Ik trok nooit mijn mond open en was al blij om ergens gewoon bij te mogen zitten. Ik zat altijd begraven in mijn boeken. Ik kom uit een gezin met twee broers en twee zussen. Als er iets op hun lever lag, kwam dat er altijd uit. Mijn moeder zei over mij altijd: ‘Je weet nooit wat er in hem omgaat.’ En als ze het mij vroeg, dan zei ik het al zeker niet. Ik denk dat dat een beschermingsreflex is. Veel goede vrienden van mij

“Ik zal nooit een goed liedje laten liggen omdat ik denk dat de mensen over wie het gaat, zich eraan kunnen storen”

nog wel eens oplaaien. Bij het schrijven van dit album in combinatie met het vaderschap heb ik een meltdown gehad. Dan was het net alsof er elektriciteitskabels in mijn hoofd aan het knetteren waren.”

Hele maand onbereikbaar

De beruchte burn-out waarover je zingt in Burn-out (Meer Wil Ik Niet)...

WINTERLAND: “Niemand heeft ooit tegen mij gezegd dat ik een burn-out had, maar er was wel degelijk iets aan de hand met mij. In juni van vorig jaar lag alles wat stil. De plaatopnames werden gepauzeerd en ik had na een lange periode van touren plots niets meer omhanden. Opeens kreeg ik last van rugpijn, hoofdpijn, mijn tinnitus werd erger en ik lag nachten gewoonweg wakker. Dan lag ik te piekeren. Ik wist ook nog niet zo lang dat ik voor de tweede keer vader ging worden en ik vroeg me af hoe ik dat ooit zou kunnen. Die angst werd wellicht vergroot omdat ik lichamelijk en mentaal compleet op was. Op een

geën aan te reiken over hoe ze winnaars kunnen worden. Onlangs ging het op het nieuws over hoe we het onderwijs het meest efficiënt kunnen organiseren. Dan bedenk ik: ‘Moet ons onderwijs efficiënt zijn, of moet dat ons als mens verrijken en een voedingsbodem bieden om later mee weg te kunnen?’ Die constante drang naar het kweken van winnaars kan niet gezond blijven. Soms kijk ik met open mond naar hoe andere mensen het blijven volhouden. Er zijn zoveel mensen die als slaapwandelaars voortdurend op de grens van overwerkt en niet overwerkt zitten. Het is bijna de sociale norm: ‘Ik heb het veel te druk, maar ik hou het nog net vol, want als je over de grens gaat, ben je een loser die het systeem niet aankan.’ Daar pas ik niet in.”

Uit een donker vaatje

Heb je alles in die periode dan van je af kunnen schrijven?
WINTERLAND: “In die twee dagen dat ik in mijn eenzame in Frankrijk zat, heb ik een vijftal nummers geschreven.

Ja, het kwam er allemaal vlotjes uit. Ik heb mij daar een bed and breakfast en een gitaar gezocht. De nummers die ik er geschreven heb, zijn echt enkele sleutelnummers van mijn nieuwe album. *Weet Je nog, Parijs*: waarschijnlijk een verlangen naar eenvoudiger tijden, *Aan de Binnenkant*: mijn ziel die ik blootleg, *Denkers en Dromers, Burn-out*; die zijn allemaal uit een donker vaatje getapt, maar door dat van me af te schrijven, werkte het ook wel therapeutisch. Ik wilde die nummers dus echt nog op de plaat en dat is ook gebeurd. Na die periode heb ik nog één nummer geschreven: *Van die Dagen*. Dat klinkt iets vrolijker en hoopvoller. Dat was voor mij het teken dat ik er terug door ben. Die periode heeft mij echt met de neus op het feit gedrukt dat als je heel gepassioneerd met iets bezig bent, je niet altijd doorhebt dat je aan het werken bent. Dat is het risico van het vak.”

Sorry, schat

En het feit dat je voor de tweede keer vader werd, speelde ook een rol?

WINTERLAND: “Meer de gedachte dat we op dat vlak wéér een vermoeiend jaar tegemoet gingen. Ik ben iemand die absoluut een zeer aanwezige en toegewijde vader wil zijn. Als muzikant ben ik overdag vaak thuis en kan ik me ontfermen over mijn kindjes. Dan moet je een moreel optimisme hebben, terwijl ik me voordien gemakkelijk kon verliezen in melancholie en pessimisme. Als je kinderen hebt, kan je die stemmingen nog altijd hebben, maar moet je die aan de kant schuiven. Twee minuten met mijn zoon-tje kunnen genoeg zijn om een slechte dag goed te maken.

WINTERLANDS PURE POËZIE

weet je nog hoe stil het was toen je 's avonds naast mij kroop ons bed was daar een twijfelara dat waren wij toen ook
Uit: *Weet Je nog, Parijs*

toen ik een jongen was droeg ik vaak een nieuwe jas om te verstoppen dat mijn ziel al zo veel eeuwen ouder was
Uit: *Aan de Binnenkant*

een vrouw kan vertrekken als liefde dooft een vriend lijmt de scherven hij ruimt op in jouw hoofd
Uit: *Denkers en Dromers*

soms dan valt het over ons op doordeweekse dagen maandag is al vrijdag en wij hebben niets gemerkt
Uit: *Burn-out (Meer wil ik niet)*

zoek me niet, zoek me niet als je evenwicht verlangt breng mij liever uit balans
Intro *Liever uit Balans*

“ Mijn burn-out? Net alsof er elektriciteitskabels in mijn hoofd aan het knetteren waren ”

Dat vermindert dus ook je focus op de negatieve dingen. Ik steek mijn tijd enorm graag in mijn kinderen. Soms krijg ik zelfs van andere mannen te horen dat ik nu ook weer niet té vaak met mijn kinderen bezig moet zijn. ‘Je bent nog altijd een man’, hoor ik dan. Dergelijk omgekeerd seksisme begrijp ik echt niet.”

Wat vind je vrouw van je muziek?

WINTERLAND: “Zij is fan van mijn muziek, al gebeurt het dat ik haar soms moet voorbereiden op bepaalde nummers. *Duizend Jaren zonder Zon*, bijvoorbeeld, klinkt in het begin als een middeleeuwse liefdesballade aan een mooie, onbereikbare vrouw, maar in de derde strofe moet ik haar vermoorden. ‘Sorry, schat, dat is voor de song’, leg ik haar dan uit. Het is niet haar favoriet nummer. (*lacht*) Ze vindt dat niet altijd even fijn, maar ik loop in sommige liedjes vooruit op de dingen. Dan beeld ik mij in hoe het leven eruit zou zien als mijn vrouw er opeens niet meer zou zijn. Of stel ik de vraag: ‘Wat als mij iets vreselijks zou overkomen?’ De meeste nummers speel ik eerst akoestisch voor haar voor. Zij is de eerste die mijn muziek hoort. Soms begint ze dan te huilen en dan denk ik: ‘Ach, ocharm’, maar tege-

lijktijd: ‘Yes, ik heb een goede song.’ Dat is bijna pervers, maar dan weet ik wel dat het nummer werkt.”

Sociale kluizenaar
Zij heeft natuurlijk gekozen voor een muzikant, met de voor- en nadelen

WINTERLAND: “Ja, en ze gaat nog vaak mee naar optredens, zeker toen we nog geen kinderen hadden. Dan lacht ze vaak het hardst met mijn grapjes die ze al tien keer heeft gehoord. Ze vindt het wel fijn om dan een kant van mij te zien die ze ook binnenskamers kent. Dat komt omdat ik me daar op mijn gemak voel en opener ben dan in andere sociale situaties. Maar ik denk eerlijk gezegd niet dat het een cadeau is om met een muzikant samen te zijn. Soms verdwijnt ik ineens naar mijn muziekkamer omdat ik inspiratie krijg, terwijl zij met onze kinderen aan het jongleren is. Het moet voor haar frustrerend zijn om dan voor een gesloten deur te staan. Als ik aan het componeren ben, mag ze er nooit bij zijn. Dat is iets wat ik echt in mijn eentje wil doen.”

Even ontsnappen aan de realiteit, zeg maar.

WINTERLAND: “Ja, maar ik zit voor een stuk ook zo

in elkaar. Ik ben een gesloten persoon. Mijn vrouw zegt soms dat ik een kluizenaar ben die graag onder de mensen komt. Ik ben haar ook gevolgd naar haar geboortedorp Merchtem omdat het mij niet uitmaakt waar ik zit. Ik heb daar mijn cocon waar ik de kluizenaar kan uithangen – en waar mijn gezin is, natuurlijk – en ik speel overal in Vlaanderen, dus ik kom onder de mensen. Dat is voor mij voldoende. Ik vind het fijn dat ik na een optreden terug naar mijn nest kan. Dat is ook leuk aan een dorp. Je hebt het sociale contact als je het wil, maar je kan je evengoed terugtrekken. En er hangt een minder vluchtig maatschappijgevoel dan in een grote stad. In onze straat staat een bankje waar ‘Zet u’ op staat. Als het mooi weer is, zitten er altijd mensen te babbelen. Die moeten op dat moment nergens naartoe. Dat lijkt mij een mooie manier om nog wat te vertragen als ik ouder word.”

Dat we niet vergeten te genieten van het leven.

WINTERLAND: “Het gaat verder dan dat. Ik vind het belangrijk om leuke momenten te benoemen. ‘Vandaag was echt een mooie dag’, bijvoorbeeld. Het klinkt melig, maar doordat je het uitspreekt, beschouw je het niet als iets vanzelfsprekends. Mijn nieuwe album weerspiegelt het zware jaar dat ik achter de rug heb, maar ook in de slechtste weken waren er dagen of uren waarbij ik kon zeggen tegen mijn vrouw: ‘Dit is mooi’, of: ‘Het is hier fijn.’ Het zeggen maakt het voor mij nog echter.”

Nog één vraag: Raymond van het Groenewoud steekt niet onder stoelen of banken dat hij grote fan is van jou. Dat moet wel iets met je doen.

WINTERLAND: “Raymond heeft een paar keer gevraagd om een voorprogramma van hem te spelen. Ik ken geen enkele artiest die aan zijn profiel beantwoordt. Raymond is een rocker, een funkman en hij schrijft ook de mooiste chansons in het Nederlands. Ik bewonder die man mateloos. Het mooiste gesprek dat ik met hem gevoerd heb, was toen hij meespeelde tijdens de opnames van *Mensen Zijn Gemaakt van Dun Papier*. Toen we van de studio naar de controlekamer wandelden – dat was vijf minuutjes lopen – bedankte hij mij voor mijn mooie bijdrage aan het Nederlandstalige repertoire. Ik heb toen niets teruggezegd, maar dat kwam wel binnen. Ik weet dat hij apprecieert wat ik doe, maar ik heb geen behoefte aan idolatrie. Ik vind de verafgoding van sommigen voor bepaalde artiesten soms te ver gaan. Ik ben een heel grote fan van The Beatles, maar ik vind het niet erg om te zeggen dat ze vijftig rampzalige nummers hebben gemaakt. Ze hebben natuurlijk ook vijftig ongelooflijk goede liedjes geschreven, maar toch. Je moet dat niet idealiseren. Idealiseren doe ik alleen in de liefde en... Nee, alleen in de liefde.”

Op 27 januari stelt Jonas Winterland zijn nieuwe album *Liever uit Balans* voor in de AB. Vanaf dan ligt het ook in de winkel.